

Teorija racionalne izbire

- 1* Teorija racionalne izbire je znova vedno bolj prisotna v sociologiji, nekoč pa je bila znana kot klasičen ekonomski model. Danes se, v primerjavi s tisto teorijo racionalne izbire iz 18. stoletja, upošteva tudi delovanje institucij in vpliv kulture
- 2* Vedno in povsod v družbenem življenju naj bi šlo le za eno:
- 1* **posamezniki si prizadevajo maksimirati dobiček, koristi, ugodnosti ob maksimiranju tveganja in stroškov**, potem pa še za:
- 2* **preučevanje družbenih sistemov (skupin, organizacij), vendar vedno s stališča akterjev.**
- 3* Akterji si vedno prizadevajo uresničiti nek smoter, so racionalni in kalkulatívni (nagnjeni k izračunavanju).
- 4* **Pri akterjih obstajata le dve težnji:**
- 3* težnja pri pridobivanju dobička in
4* izogibanje stroškom in tveganjem;
- 5* **Ko si akterji enkrat postavijo cilje, je možno sklepati, kako se bodo v neki skupini, v nekem procesu, vedli.** Stanje privedejo do optimuma, ki ga ni več možno za neke akterje izboljšati, poslabšajo ga pa za druge akterje, na primer:
- 5* prijateljstva in tovarštva dobijo značaj »družbenega kapitala« v katerega posamezniki »investirajo«, ker nekaj pridobijo;
- 6* posameznik se odpove svoji prostosti in svobodi, ustvarjajoč družbene ustanove, ker na tak način pridobi neko korist (npr. varnost);
- 7* celo kriminaliteto pojasnjujejo na tak način, npr. bile so mu zaprte druge poti, pa je ubral to na nek »racionalen«, »kalkulativen« način;
- 8* posamezniki vstopajo v zakonsko zvezo, ker dvigajo svojo raven, na kateri bi bili, če se ne bi poročili. Ob tem ne gre samo za ekonomske dobrine, temveč tudi za sprostitev, zadostovanje čustvenim potrebam, ljubezen itd. to pripelje do oblikovanja ženitvenega trga in do gospodinjstva, ki je v bistvu »podjetje«, v katerem zakonca »najameta« drug drugega zaradi določenega »dobička« (G. Becker);
- 9* Kaj pa religija? Pri obravnavi religije naletijo številne teorije na hude težave. Tudi teorija racionalne izbire. R. Stark, sodobni ameriški sociolog piše, da je v Evropi religioznost nizka (v primerjavi z ZDA), ker trg ni »popoln«, obstajajo »verski monopoli« in državna podpora, ki onemogoča delovanje trga na katerem bi vsak v ponudbi našel tisto, kar si želi, tisti »verski izdelek«, kompenzator, ki ustreza njegovim potrebam.